

SKUPNOST NARAVNIH PARKOV
Slovenije

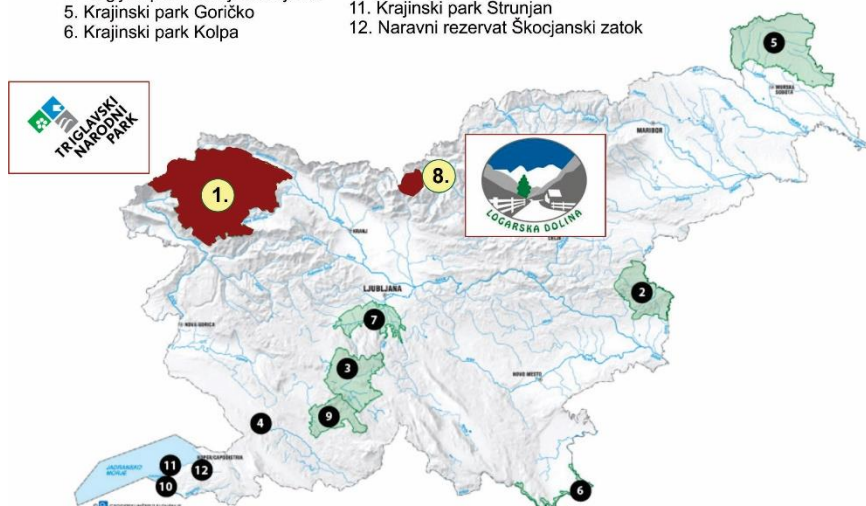
Pozdravljeni mladi raziskovalci.

Pred vami je tretji sklop nalog v katerih boste spoznavali 2 naravna parka v Sloveniji.

Strokovnjaki, ki se vsakodnevno ukvarjajo z raziskovanjem in varovanjem narave so za vas pripravili izzive in novih 12 gesel.

Letošnje spoznavanje zavarovanih območij narave v Sloveniji zaključujemo s spoznavanjem alpskega sveta. Triglavski narodni park je bil ustanovljen leta 1981. Osnovni cilj in namen Triglavskega narodnega parka je ohranitev izjemnih naravnih in kulturnih vrednot, varovanje avtohtonega rastlinskega in živalskega sveta, ekosistemov ter značilnosti neživega sveta. Iz Julijskih Alp vas bomo popeljali še v Kamniško-Savinjske Alpe. Ali ste vedeli, da je današnja slikovito in prepoznavno sliko Logarske doline ustvaril ledenik v zadnji ledeni dobi? Še več zanimivosti iz živalskega in rastlinskega sveta boste spoznali v nalogah, ki sledijo.

1. Triglavski narodni park	7. Krajski park Ljubljansko barje
2. Kozjanski regijski park	8. Krajski park Logarska dolina
3. Notranjski regijski park	9. Krajski park Pivška jezera
4. Regijski park Škocjanske jame	10. Krajski park Sečoveljske soline
5. Krajski park Goričko	11. Krajski park Strunjan
6. Krajski park Kolpa	12. Naravni rezervat Škocjanski zatok

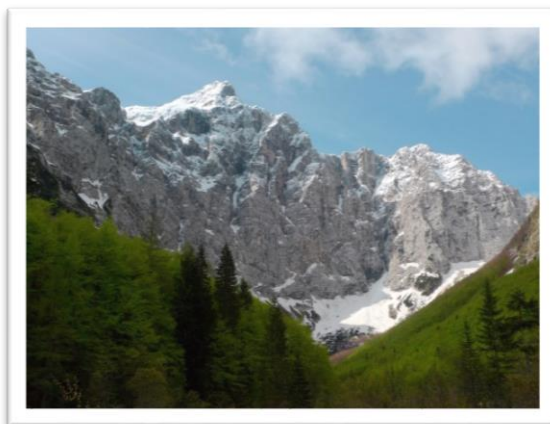
Odgovorite na vprašanje.

Klik na ikono vas pripelje do več informacij.

Triglavski narodni park je naš edini narodni park in se razprostira na severozahodu Slovenije ob meji z Italijo in blizu meje z Avstrijo. Meri nekaj manj kot 240 kvadratnih kilometrov in je bil ustanovljen leta 1981.

Znotraj meja parka so vse slovenske Julijske Alpe z najvišjim Triglavom na čelu, pobočja z gozdovi in planinami ter doline, v katerih se z gora zbirajo vode v bistre reke in jezera. Znotraj meja narodnega parka so tudi vasi in naselja z okoli 2400 prebivalci. Nekoč je kraljestvo pod Triglavom varoval Zlatorog, ki ga je človeški pohlep pregnal z naših gora in danes smo ljudje tisti, ki moramo poskrbeti za bogastvo rastlinstva, živalstva in nežive narave. Zakladi so skriti in se pustijo videti le tistemu, ki spoštljivo, z odprtimi očmi in srcem stopa po poteh skozi neokrnjeno naravo gorskega sveta.

Gremo v gore! Tam ni mestnega hrupa, ni šole in domačih nalog, ni prometa, tovarn, smoga...

Pa je res tako preprosto živeti v gorskem svetu? Vprašajmo tiste, ki so ves čas tam. Živali, ki so se v ta svet zatele po koncu ledene dobe, bi nam odgovorile, da jim je tu prav lepo – zime so dolge in tudi poleti je čez noč prijetno hladno, k temu pripomore tudi veter, ki ves čas piha na vrhovih. Z vodo so sicer težave tako poleti kot pozimi, ampak znajo preživeti tudi z malo vode kot tudi z močnimi UV žarki in debelo snežno odejo. Vas zanima, s kom smo se pogovarjali?

Prvo vrsto smo obiskali že v dolini. Imeli smo nekaj težav s komunikacijo, ker živi v vodi in je precej tihe narave. V preteklosti bi zaradi druženja z drugimi vrstami tega rodu kmalu izginila iz naše smaragdne reke, zato je sedaj bolj previdna. Katera žival je to?

				2						
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

Sedaj pa planinske čevlje na noge, nahrbtnik na rame in gremo navkreber. Pot nas najprej pelje skozi gozd, v katerem prevladujejo bukova drevesa. Ta imajo še posebej radi postavni hrošči modre barve s črnimi pikami. V les odmrlih in starih bukev samice odlagajo jajčeca.

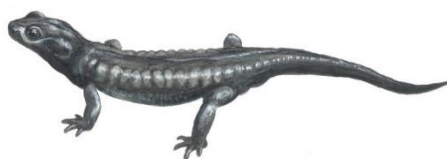
							10						
--	--	--	--	--	--	--	----	--	--	--	--	--	--

Z višino je bukovih dreves vedno manj in pridemo v sesto gorskega smrekovega gozda. Na primorski strani narodnega parka rastejo bukov gozdovi vse do gozdne meje, na gorenjski pa imamo tudi smrekov gozd. V teh gozdovih živi ptica, katere sorodnik po vaseh glasno naznanja začetek dneva. Ta poje precej tišje, tako da ga lahko poslušamo le zgodaj zjutraj, ko so druge ptice še tiho.

					5							
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--

Mi gremo še vedno navkreber. Počasi je dreves vedno manj. V vlažni gozdni podrasti zagledamo med rosnim mahom zanimivo živalco, veliko kakšnih 10 cm. Po obliki telesa in hoji je podobna dvoživki črne barve z rumenimi lisami in dolgim repom, ki živi v gozdu v dolini.

									3					
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

Še vedno gremo navzgor, zdaj smo že zapustili gozd. Namesto dreves so tu grmi ruševja, med njimi pa macesni, ki so jeseni lepe rumene barve. Sem in tja se najde tudi kakšna jerebika in listnato grmičevje, vendar teh je z višino vedno manj. Pridemo do gorskih travnikov in na lepem nekaj zelo glasno zažvižga. Kdo je bil to?

4					
---	--	--	--	--	--

Gorski travniki so poleti živo pisani, saj različno gorsko cvetje razkazuje svoje razkošje barv in oblik skoraj istočasno. V gorah imamo dva letna časa – zimo in poletje. V kratkem toplem delu leta imajo rastline malo časa za rast in cvetenje, zato pa je takrat toliko bolj pisano.

Tu je res lep kraj za počitek. Po cveticah se spreletavajo metulji in čmrlji, v daljavi se slišijo zvonci krav, ki se pasejo na planini. V vetru se spreletava jata planinskih kavk, ki si nas ogleduje in upa, da bo kaj ostalo za malico.

A detailed illustration of a dark-colored snake, possibly a species of cobra or similar, with a lighter, patterned underbelly. The snake is coiled in an S-shape against a white background. The scales are finely detailed, and the snake's head is raised, showing its eyes and mouth. The tail is long and tapers to a point.

							7	
--	--	--	--	--	--	--	---	--

Še kar same skale in kamenje. Sledimo markirani planinski poti, veter prav prijetno zapiha in nas vsake toliko ohladi. Skozi daljnogled si ogledamo skalnata pobočja in stene. Ostro oko vodnika Triglavskega narodnega parka zagleda trop gorskih koz, ki se pomika po strmini. To vrsto so pred približno 50 leti naselili v naše gore.

						1
--	--	--	--	--	--	---

Smo vedno bližje našemu gorskemu vrhu. V senci so še zaplate snega od zadnje zime. Glej, nekaj se tam premika! Kot kepe snega, ne, to so ptice, kot male bele kokoške z rdečo liso pri očesu.

		6		
--	--	---	--	--

Prišli smo na cilj. Z vrha je čudovit razgled in tik pred nami je mogočni Triglav. Letos bo minilo 240 let od prvega vzpona na naš najvišji vrh. Možem iz Bohinja, ki jih je baron Žiga Zois poslal v gore iskat nova najdišča rude, se v takratni planinski opremljeni ni bilo prav lahko povzpeti na sam vrh Triglava.

V tistih časih so začeli po Julijskih Alpah hoditi različni raziskovalci. Med njimi je bil botanik Karl Zois, ki je prvi našel po njem imenovano Zoisovo zvončico – endemit Julijskih Alp.

Zdravnik in botanik Baltazar Hacquet je štiri cvetlice, ki rastejo na najvišjih gorah Julijcev poimenoval po Triglavu.

Napišite imena Triglavskih cvetlic:

TRIGLAVSKA

			11
--	--	--	----

TRIGLAVSKA

8											
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

TRIGLAVSKI

--	--	--	--	--

TRIGLAVSKI

	9			
--	---	--	--	--

Z vpisom črk iz označenih polj boste dobili imena dveh značilnih vrst v naših gorah. Ti dve gesli vpišite v mrežo gesel na koncu nalog.

Geslo 1

1	2	3	4
---	---	---	---

Geslo 2

5	6	7	8	9	10	11
---	---	---	---	---	----	----

Povezave za pomoč pri reševanju:

<https://www.tnp.si/sl/spoznaite/narava/rastlinstvo/>

<https://www.tnp.si/sl/spoznaite/narava/zivalstvo/>

SKUPNOST NARAVNIH PARKOV
Slovenije

LJUDJE V ALPAH

Rešite premetanke. V pomoč so vam zapisi na lističih, ki niso razporejeni po vrsti. Črke iz pobarvanih kvadratkov vam razkrijejo geslo 3.

[illegible]

Ljudje so naselili Alpe že pred mnogimi leti. Nekoč so se preživljali z železarstvom, z njim povezanim oglarjenjem in rudarjenjem ter s pašništvom. Še danes ljudje poleti pasejo živino na gorskih travnikih.

Travnike v dolini in na senožetih ljudje pokosijo in pripravijo krmo za zimo. Ker so v alpskem svetu poleti pogoste nevihte, se trava težko posuši na travniku. Zato seno dajejo v posebne lesene zgradbe z latami in streho na vrhu.

Na primorski strani pasejo drobnico, na gorenjski pa govejo živino. Na območju Triglavskega narodnega parka so tri znane pasme pašnih živali. Njihova imena so tri gesla v nalogi. Nastopajo tudi kot glavni liki kratke risanke, ki nas spodbuja k trajnostni mobilnosti.

Najdeš jo na naslednji strani spodaj – Naj vas narava zapelje:

<https://www.tnp.si/sl/obiscite/trajnostn-a-mobilnost/>

Gore so bile navdih tudi za številne mite in legende. Ena od njih pripoveduje o rojenici, ki je živela na Prisanku in je napovedala, kako bo novorojeni deček tisti, ki bo kot odrasel lovec streljal na Zlatoroga.

Poda se h
krompirjevim
oblicam.

Več o življenju ljudi na območju narodnega parka lahko prebereš na:

<https://www.tnp.si/sl/spoznajte/kultura/>
<https://www.tnp.si/sl/spoznajte/kmetijstvo/>

Geslo 3

--	--	--	--	--	--	--

Alpska križanka

Mogočni Alpski lok in kot del njega tudi območje Triglavskega narodnega parka, se je pred davnimi Zemeljskimi vekmi, ko so po njenem površju hodili dinosavri, s tektonskimi premiki dvignil iz starodavnega morja. Sedimentne kamnine, ki gradijo naše Alpe, so nastale v tem morju na območju, kjer je sedaj tropska Afrika. V milijonih let so gore preoblikovale tektonske sile in zunanji vplivi temperatur in voda v vseh svojih oblikah in pojavih.

Številni visoki vrhovi dajejo Triglavskemu narodnemu parku značilno podobo. Po koncu zadnje ledene dobe so vznožja gora in doline naselila številna živa bitja in tudi človek. V visokogorju so našli dokaze, da so ljudje živeli tam že v bronasti dobi.

Več o geologiji, podnebjju, življenjskih okoljih in zgodovini človeka na tem območju si lahko prebereš na naslednjih povezavah:

<https://www.tnp.si/sl/spoznajte/narava/>

<https://www.tnp.si/sl/spoznajte/kultura/>

VODORAVNO

E - REKA NA ZAHODU TNP, NAJNIŽJA TOČKA NARODNEGA PARKA

F - NAŠA NAJVIŠJA GORA

I - GORSKI IGLAVEC

K - REKA V ZAHODNEM DELU NARODNEGA PARKA

N - SLIKA 3

R - PRIDOBIVANJE OGLJA IZ LESA

S - NAŠA NAJVIŠJA METEOROLOŠKA POSTAJA

U - VISOKA GORA NA SZ NARODNEGA PARKA, SILHUETA JE V GRBU PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

V - GORSKO SMUČIŠČE V BOHINJU

NAVPIČNO

A - DOLINA OB REKI SOČI

B - SLIKA 2

C - POBOČJE GORE S KAMNITIM DROBIJEM

Č - SLIKA 1

D - ZIMSKA PADAVINA

G - TUJKA ZA RAZNOVRSTNOST ŽIVIH BITIJ

H - IZVIR SAVE DOLINKE

J - NAJPOGOSTEJŠA KAMNINA V GORAH TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA

L - V KAMNU OHRANJENA PODOBA ORGANIZMA

M - VISOKOGORSKO JEZERO V DOLINI TRIGLAVSKIH JEZER

O - ODNAŠANJE MATERIALA V DOLINO

P - SLIKA 4

Š - VISOKO GORSTVO V EVROPI

T - SLIKA 5

Slika 1

Slika 2

Slika 3

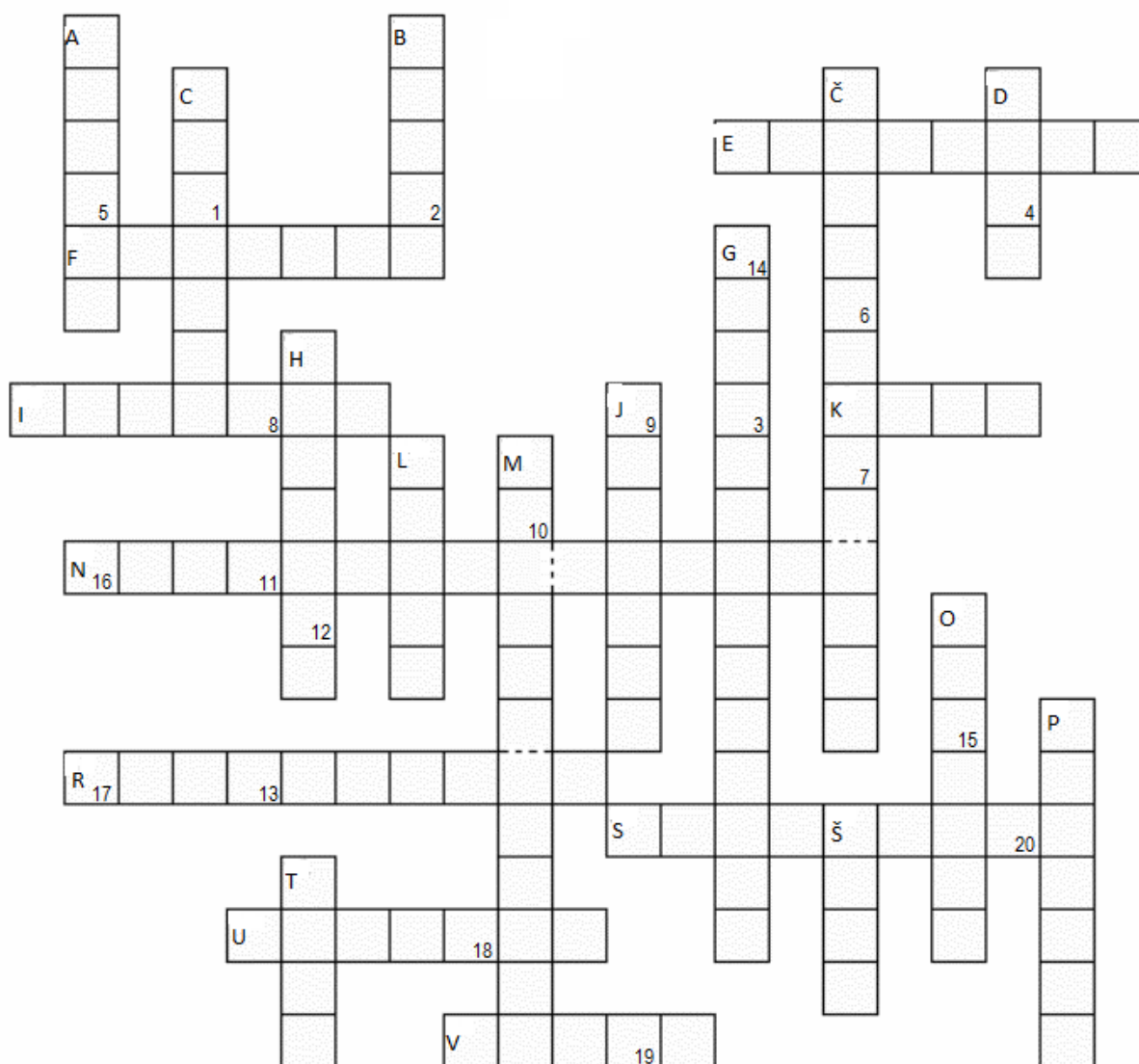

Slika 4

Slika 5

Črke na označenih poljih prenesite v spodnje kvadratke. Dobili boste tri gesla.

Gmota ledu in različnega materiala z gora, ki je pustila značilne sledi v alpskih dolinah.

Geslo 4

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Glavni pritok Bohinjskega jezera, tudi ime slapu kjer izvira.

Geslo 5

8	9	10	11	12	13
---	---	----	----	----	----

Ime železove rude kroglaste oblike, ki so jo nekoč bolj nabirali kot kopali v Triglavskem predgorju, npr. na Rudnem polju na Pokljuki.

Geslo 6

14	15	16	17	18	19	20
----	----	----	----	----	----	----

Krajinski park Logarska dolina

Krajinski park Logarska dolina je območje med vzhodnim delom Kamniško Savinjskih Alp in južnih Karavank. Dolina je tektonskega nastanka, dokončno pa so jo oblikovali ledeniki. V dolžino meri 9 km, v najširšem delu pa se razširi do 500 m. Zavarovano območje Krajinski park Logarska dolina se razprostira na 24 km². Dolino so že pred stoletji prepoznali kot eno najlepših ledeniških dolin celotnega alpskega prostora. Domačini so se zavedali prednosti in vrednosti ohranjenih številnih naravnih in kulturnih znamenitosti, zato je bila dolina leta 1987 razglašena za krajinski park. Slikovita alpska oaza se zaključuje z vencem dvatisočakov Kamniško Savinjskih Alp. Svoj pečat so prostoru vtisnile tudi kmetije, ki so skozi stoletja soustvarjale kulturno krajino.

Pot v Logarsko dolino

Ni nujno, da se v Krajinski park Logarska dolina pripeljemo z avtomobilom. Lahko se odpravimo tudi peš po številnih planinskih in gozdnih poteh, ki vodijo v park iz Gorenjske, avstrijske Koroške, slovenske Koroške ... Najlepše je, če se na pot odpravimo v planinski opravi, čez visoka sedla. Sedlo v geografiji pomeni zložnejši prehod čez goro iz ene doline v drugo dolino. Ob tem pa neskončno uživamo v čisti, neokrnjeni naravi.

Iz smeri Kamniške Bistrice lahko pridemo čez visok preval Kamniško sedlo ali Jermanova vrata. Najvišja točka sedla je na nadmorski višini 1.903 m. Z vrha sedla se odpira razgled na vse strani. Na vzhodu se dviga ostenje Planjave, na zahodu Brane. Pred nami pa se razprostire pogled proti severu. Lepo vidimo slap Rinka ter celotno Logarsko dolino. Iz smeri Jezerskega se najhitreje povzpnejo čez Ledine proti Jezerskemu sedlu (2.034 m), kratek sprehod po avstrijski strani nas pripelje na Savinjsko sedlo (2.001 m) in že smo na vrhu prevala, od koder vstopimo v Krajinski park Logarska dolina. Zares veličasten pogled!

Z obeh sedel – Kamniškega in Savinjskega, vodijo planinske poti na obsežno gorsko krnico, kjer je planinska postojanka Frischaufov dom, od tod pa naprej v dolinski del parka Logarska dolina.

Ustavite svoj pogled na cvetoči travnik na gorski krnici, ki se razprostira pod ostenji Brane, Turske Gore, Rink, Križa ter Mrzle gore. Pisana preproga gorskih cvetov se vam bo za vedno vtisnila v spomin.

Kako se imenuje gorska krnica, na katero smo prispeli?

Geslo 7

--	--	--	--	--	--	--	--

In prav tu, v osrčju teh gora, malo pod okrešeljso krnico, na višini približno 1.280 m, izpod ledeniških skal izvira majhen, komaj opazen izvirček ledeno mrzle in čiste Savinje. Še povsem majhna in krotka, ponuja bodoča reka obiskovalcem v užitek svoje največje bogastvo, svojo življenjsko tekočino – VODO.

Komaj se reka rodi, že zbrzi po strmem žlebu in se že kmalu zatem vrže čez 90 m visoko steno v strahovit prepad, v novo življenje. Tu se imenuje Slap Rinka. Kmalu zatem zaplava v strugo Kotovca, kjer se njena voda porazgubi v prodnih nasipinah, na površju pa se pojavi šele nekaj kilometrov nižje, v spodnjem delu doline imenovanem Log, kjer ponovno, že drugič izvira. Videz temne barve ji daje nepropustna glina, ki jo je za sabo pustilo ledeniško jezero.

Kako se Savinja imenuje pri njenem drugem izviru v Logu?

Geslo 8

--	--	--	--

Rastlinski pas nad gozdno mejo imenujemo visokogorski (alpinski). Zanj je značilna z naraščajočo višino vse bolj raztrgana rastlinska odeja. Prvobitne visokogorske trate porasle z redkim, čeprav mnogokrat z vrstami bogatim rastlinstvom, prekinjajo skalovje in melišča. V še višjih in najvišjih legah sklenjene rastlinske odeje sploh ni več. Na meliščih, v skalnih razpokah, snežnih dolinicah in ponekod tudi še travnatih krpah, uspevajo le posamezne, posebnim življenjskim razmeram prilagojene rastline.

V ožjem območju naravnega parka Logarska dolina najdemo redke in ogrožene rastlinske vrste. Spoznali jih boste v naslednji nalogi.

Kaj je na fotografijah?

Vpišite črke nad fotografijami pod imena rastlin v spodnji tabeli. Pravilno zaporedje vam razkrije geslo 9.

S

www.hribi.net

R

galerija.foto-narava.com/

E

galerija.foto-narava.com/

O

www.hribi.net

P

www.logarska-dolina.si

Ž

galerija.foto-narava.com

L

www.gore-ljudje.net

A

Foto: M. Cerar

K

www.gore-ljudje.net/

Geslo 9

Lepi čoveljc	Encijan	Zoisova zvončica	Alpska možina	Lepi jeglič	Rumeni svišč

Virginjska mladomesečina	Kamniška ivanjščica	Kranjska lilija	Rumeni svišč

Na območju Krajinskega parka Logarska dolina, je ohranjen življenjski prostor ogrožene ptice iz rodu koconogih kur. Po Rdečem seznamu ogroženih ptičev v Sloveniji je uvrščen med ranljive vrste, po Uredbi o zavarovanih prosto živečih vrstah je na seznamu vrst, katerih življenjsko okolje varujemo. Po Zakonu o lovstvu ni uvrščen med lovno divjad, zato ga ni dovoljeno loviti.

Znan je po zapletenem ritualu dvorjenja. Parjenje poteka zgodaj spomladi, samci si za dvorjenje izberejo primerno čistino, po kateri stopicajo s povešenimi perutmi in našopirjenim vratom, razkazujejo bela podrepna peresa ter grulijo in pihajo (pravimo da vozijo kočijo). V toplem delu leta se prehranjuje s sadeži, npr. brusnicami, brinovimi jagodami in manjšimi nevretenčarji v tleh.

V zimskih mesecih se hrani izključno z rastlinsko hrano (prehranjuje se z iglicami, vršički in popki). Prezimuje v jamah, ki si jih izkoplje v snegu. Njegov življenjski prostor je v bližini gozdne meje, med 1600 in 1800 metri nadmorske višine, nad katerim je pas rastlinja s katerim se prehranjuje. Njegovo ime spominja na rastlino, s katero se pogosto prehranjuje.

Katera ogrožena živalska vrsta je to?

Geslo 10

--	--	--	--	--	--	--	--

Rastlina uspeva tam, kjer druge drevesne vrste zaradi zaostrenih podnebnih in talnih razmer ne zmorejo več. Raste v obliki grmiščne združbe. Njegova razširjenost je med 800 in 2200 m nadmorske višine, glavnina sestojev pa je na nadmorski višini 1.500 do 2.000 m, kjer je hkrati tudi življenjski prostor gozdne kure, po kateri smo spraševali v predhodni nalogi. Njegova pomembna vloga je varovanje nižje ležečih gozdov pred snežnimi, kamnitimi plazovi in erozijo. Poleg omenjene varovalne vloge je pomemben življenjski prostor zaščitenih rastlinskih endemitov ter redkih zavarovanih in ogroženih živalskih vrst.

Njegova rast je zelo raznolika, najpogosteje se razrašča v obliki nizkega grma, katerega nepravilna debla ležijo na tleh ali skalah. Temno zelene iglice so dolge 2 do 6 cm, na grmu se obdržijo od 5 do 10 let in šele nato odpadejo.

Po kateri rastlini sprašujemo?

Geslo 11

--	--	--	--	--	--

Njegovo rastišče je redko in ogroženo. Najdemo ga tudi v Krajskem parku Logarska dolina. V Sloveniji je kot ranljiva vrsta vpisan na rdeči seznam praprotnic in semenk (kategorija V), kar pomeni, da je ranljiva vrsta, za katero je verjetno, da bo v bližnji prihodnosti prešla v kategorijo prizadete vrste, če bodo dejavniki ogrožanja delovali še naprej. Kot ogrožena vrsta je bil v Sloveniji zavarovan že leta 1922.

Je največji med evropskimi kukavičevkami – orhidejami. Oprašujejo ga žuželke, ki se ujamejo v vrečasto oblikovano medeno ustno, ki deluje kot cvetna past. Žuželke pri reševanju svojega življenja rastlino oprašijo.

Njegova lepota je prevzela že antične ljubitelje rastlin. Ko ga boste zagledali v naravi, vas bo morda njegov cvet spominjal na nekaj, kar je izgubila Pepelka. Morda bi ga lahko poimenovali tudi Pepelkin ... To ime bi mu prav lepo pristajalo. Ja, ampak sprašujemo te po slovenskem imenu te čudovite orhideje.

Geslo 12

Vsa gesla, ki ste jih odkrili v nalogah, poiščite še v črkovni mreži. Iščite jih $\Rightarrow$, $\Leftarrow$, $\Uparrow$ in $\Downarrow$.

Ko najdete vsa gesla, vam bo ostalo nekaj črk, ki jih boste vpisali na spletno stran in zaključili reševanje 3. sklopa vprašanj. Ko črke najdete, pojdite na spletno stran www.naravniparkislovenije.si v zavihek šolarji. Vpišite uporabniško ime in geslo. V kvadratke vpišite iskane črke in oddajte odgovor.

p	l	a	n	i	k	a	o			
k	i	n	e	d	e	l	k	b	p	c
k	a	l	p	s	k	e	r	o	ž	e
r	a	š	n	a	l	p	e	b	o	v
				v	s	i	š	o	a	e
				i	m	č	e	v	n	š
				c	a	e	l	e	r	u
				a	g	v	j	c	č	r
						e	j	š	u	r
							l			
							j			
							c			